

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора
Мельничук Ірини Миколаївни
на дисертаційне дослідження **Чепурки Олега Юрійовича**
«ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН»,
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

Актуальність рецензованого дослідження зумовлюється сутнісними характеристиками сучасних тенденцій реформування освітнього простору держави. Саме в умовах запровадження нової освітньої парадигми, характерними рисами якої є: орієнтування на особистісно-орієнтоване навчання та творчий розвиток зростаючої особистості, перехід до евристично-пошукової моделі освітнього процесу, оптимальне поєднання теоретичних і практичних конструктів професійної підготовки в закладах вищої освіти, особливого значення набуває підвищення якості фахової освіти майбутніх бакалаврів фізичної терапії, формування їхньої здоров'язбережувальної компетентності як умови формування конкурентоздатного та кваліфікованого фахівця.

Крім цього, дослідження О. Ю. Чепурки набуває ще більшої актуальності у контексті сучасних загальнодержавних деструктивних соціально-економічних процесів, що насамперед пов'язані з війною московії проти України, а це, своєю чергою, детермінує вирішення нагальних питань підвищення якості професійної підготовки фахівців фізичної терапії. Нині посилюється необхідність формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін, які зможуть якісно реалізувати свій професійний потенціал у вирішенні численних на сьогодні проблем наших військових та осіб, що постраждали під час війни.

Отже, можемо зробити аргументований висновок, що у такому контексті дисертаційне дослідження «Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін», виконане Чепуркою Олегом Юрійовичем, є, безперечно, актуальним і своєчасним.

Дослідження виконано в межах комплексної наукової теми кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії Рівненського державного гуманітарного університету «Освітні та наукові інновації в галузі біології та проблем збереження здоров'я людини». (державний реєстраційний номер № 0122U000563). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 10 від 26 листопада 2020 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 20 квітня 2021 р.).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації, пов'язані з тим, що відповідно до специфіки авторського бачення й логіки розкриття досліджуваної психолого-педагогічної проблеми та визначеної структури дослідження здобувачем цілісно досліджено й логічно вірно розв'язано проблему формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін.

У сукупності це дало змогу дисертанту:

уперше обґрунтувати, розробити й експериментально підтвердити ефективність моделі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін як науково обґрунтовану систему конструктів (стратегічного, тактичного і оперативного), що відображають взаємозв'язок мети дослідження (формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін) із соціальними, теоретичними, організаційними і методичними засадами її досягнення; спроектувати критеріально-показникову систему оцінювання результативності формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії – аксіологічний (цінність здоров'я; умотивованість; усвідомленість; професійні інтереси), когнітивний (термінологічний; знаннєвий; діяльнісний; творчий), технологічний (діагностичний; клінічний; позаклінічний; комунікаційний) і особистісний (емпатія; толерантність; рефлексія; стратегія) критерії та їх показники); актуалізовано категорійно-поняттєвий апарат дослідження, у межах якого дано нове змістове наповнення провідним поняттям дослідження «компетентність», «компетенції», «здоров'язбережувальна компетентність», «бакалавр фізіотерапії», «фахові дисципліни». Схарактеризовано авторське трактування поняття «здоров'язбережувальна компетентність майбутнього фахівця-фізіотерапевта», що розглядається як складна динамічна система професійних знань, умінь та навичок професійної діяльності в галузі фізіотерапії, а також індивідуально-особистісних рис і професійних цінностей, що уможлиблюють ефективне виконання фахівцем-фізіотерапевтом своїх професійних обов'язків і забезпечують його професійне зростання та самореалізацію.

3. Нові факти, одержані здобувачем.

Дисертаційна робота Чепурки Олега Юрійовича «Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін», за нашим висновком, є системним комплексним теоретико-методичним дослідженням, у якому завдяки аналізу вітчизняної і зарубіжної філософської, психологічної, педагогічної і спеціальної фізіотерапевтичної літератури здійснено ґрунтовну систематизацію й науково логічний виклад фактичного матеріалу стосовно проблеми дослідження.

Дисертантом здійснено визначення й ґрунтовний аналіз теоретичних і суто прикладних засад формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін та схарактеризовано провідні наукові підходи до розв'язання цієї актуальної проблеми в закладах вищої освіти. Досить аргументовано здійснено:

обґрунтування та розроблення моделі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії; визначення й характеристику авторського формулювання сутності поняття здоров'язбережувальної компетентності майбутнього фізіотерапевта; розкриття сутності і структури здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії (ціннісно-мотиваційний, когнітивно-змістовий, діяльнісно-процесуальний, рефлексивно-поведінковий); новим підходом до розв'язання досліджуваної проблеми є авторське поєднання різних напрямів навчання і формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів: просвітницько-педагогічного, фізкультурно-спортивного, медико-гігієнічного, психолого-рекреаційного; новим для теорії і методики професійної освіти є запропонований здобувачем діагностичний інструментарій, що дав змогу визначити рівні сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін на основі авторських змістових конструктів, розроблених критеріїв та їх показників (аксіологічного, когнітивного, технологічного, особистісного); набули нового змісту провідні конструкти навчальних програм «Фізична терапія» для здобувачів I-IV курсів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» та традиційних й інноваційних форм і методів формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, представлених дисертантом, коректне з наукової точки зору опрацювання експериментальних даних як на констатувальному, так і на формувальному етапах дослідження, сутність сформульованих висновків у дисертації, а також їх теоретична і практична значущість для розвитку теорії і методики формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін забезпечуються належною теоретико-методичною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць, практики фахової підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії у сучасному закладі вищої освіти. У сукупності це дає підстави позитивно оцінити результати здійсненого дослідження.

Крім цього, як позитив, слід відзначити комплексне й науково вивірене застосування дисертантом у процесі дослідження загальнонаукових та спеціальних методів, як-то: теоретичних, емпіричних і статистичних.

На позитивну оцінку заслуговує джерельна база дослідження, що відображає всі необхідні джерела нормативно-правового, наукового та навчально-методичного характеру, що дало змогу дисертанту схарактеризувати провідні питання професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії і в її контексті актуалізувати та успішно вирішити проблему формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін. Так, у переліку літератури, що використовувалася під час написання дисертації, загалом представлено 245

позицій, з яких 13 іноземною мовою. Такий ґрунтовний за змістом і напрямками розкриття наукової проблеми перелік посилань є безперечним доказом поінформованості дисертанта і дає підстави для висновку про його наукову суродованість, а відтак, підтверджує наш висновок про ґрунтовність й незаперечну значущість теоретико-методичних засад здійсненого дослідження.

Загалом аналіз зазначеного вище дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і, головне, результати дисертаційного дослідження Чепурки Олега Юрійовича з теми «Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін» достатньо обґрунтовані, а отже достовірні й цілком відповідають спеціальності, за якою виконано роботу.

5. Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Дисертаційне дослідження О. Ю. Чепурки містить нові, раніше не досліджені і до сьогодні не захищені наукові як теоретичні, так і прикладні положення, а досягнуті ним результати у сукупності розв'язують актуальну сьогодні психолого-педагогічну проблему, сутність якої полягала у здійсненні цілісного і системного аналізу сучасної теорії та практики формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін у закладі вищої освіти. Слід відзначити як позитив, і водночас як суттєвий внесок у теорію і методику професійної освіти розроблену й експериментально апробовану авторську модель формування досліджуваного феномена.

На окрему позитивну оцінку заслуговує здійснений аналіз ціннісних засад та суспільних вимірів проблеми проєктування та використання інноваційних методів навчання у вищій школі. Важливе значення для сучасної теорії і практики має розкриття дисертантом специфіки застосування інноваційних методів викладання фахових дисциплін у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, що класифіковано на три великі групи залежно від навчальних завдань, очікуваних результатів та особливостей організації освітньої діяльності (діалогічні, ігрові та практико-орієнтовані).

Актуальним для сучасної практики професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії в закладі вищої освіти є здійснений аналіз і характеристика дисертантом тематичних блоків занять у змісті фахових дисциплін з огляду на мету дослідження, сутність якої полягає у формуванні здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії.

Як свідчить аналіз, проміжні та прикінцеві результати здійсненого дослідження О. Ю. Чепурки мали широке науково-педагогічне поле упровадження в освітній процес: Рівненського державного гуманітарного університету, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Волинського національного університету імені Лесі Українки, ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», Навчально-наукового інституту охорони здоров'я Національного університету водного господарства та природокористування, КЗВО «Рівненська медична академія».

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Суттєвим для сучасної теорії і практики є інноваційні дослідницькі підходи й одержані результати дисертаційної роботи, що можуть бути використані під час проведення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, на основі результатів якого є можливість значно підвищити якість їхньої професійної підготовки у закладах вищої освіти; у конструюванні змісту освітніх програм; у розробленні підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій та інших навчальних матеріалів у закладах вищої освіти та у процесі підвищення кваліфікації й організації освіти впродовж життя фахівців з фізичної терапії.

7. Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом.

Дисертація О. Ю. Чепурки «Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін» складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, висновків до роботи, списку використаних джерел і додатків. Констатуємо як позитив, що дослідження системно організоване: чітко окреслено його об'єкт, предмет і мету, сформульовано завдання, забезпечено відповідність завдань та висновків, що логічно і переконливо характеризують зміст основного тексту дисертації.

У першому розділі *«Теоретичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів»* здобувачем здійснено ретроспективний аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел з дослідженої проблеми; схарактеризовано специфіку провідних наукових підходів (системного, компетентнісного, діяльнісного, холістичного, гуманістичного), теорій, концепцій та напрямів гуманізації освіти в контексті формування здоров'язбережувальної компетентності бакалаврів фізичної терапії; актуалізовано сутнісні характеристики категоріально-понятійного апарату дослідження, основні принципи його побудови (системності, ієрархічності, доступності, холістичності) та уточнено сутність базових понять, таких як: «компетентність», «компетенції», «здоров'язбережувальна компетентність», «формування здоров'язбережувальної компетентності майбутнього фахівця-фізіотерапевта».

До авторських інновацій є всі підстави віднести здійснений аналіз і характеристику сучасної теорії, а головне, практики закладів вищої освіти з формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін та авторські діагностичні методики визначення рівня сформованості у них досліджуваного феномена.

У другому розділі *«Проектування експериментального дослідження здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів»* здобувачем ґрунтовно схарактеризовано зміст, структуру та функції здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів, основними компонентами якої визначено ціннісно-мотиваційний, когнітивно-змістовий, діяльнісно-процесуальний та рефлексивно-поведінковий. Заслугує на позитивну оцінку логічність і змістовність у визначенні критеріїв і їх

показників (аксіологічний, когнітивний, технологічний і особистісний критерії) та рівнів (низький, середній, високий) сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін. У розділі ґрунтовно схарактеризовано програму та організацію експериментальної роботи, що була спрямована на вивчення характеру причинно-наслідкових зв'язків між рівнем сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та вивченням ними фахових дисциплін. Аналіз зазначеного вище та змісту дисертації дає підстави стверджувати, що схарактеризований діагностичний інструментарій відповідає теоретико-методологічній базі дослідження, умовам до організації та проведення педагогічного експерименту і дає змогу кількісно оцінити рівень сформованості здоров'язбережувальної компетентності учасників експериментальної роботи.

Переконливими є представлені у *третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності моделі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін»* результати здійсненої експериментальної роботи з визначення її характеристики сучасного стану сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін. Необхідно відзначити як позитив рецензованої роботи презентацію дисертантом узагальнених даних про позитивні зміни в експериментальних групах за всіма показниками сформованості досліджуваного феномена. Підтвердженням останнього є те, що майбутні бакалаври, які входили до цих груп, продемонстрували не лише спрямованість, а й глибокі професійно орієнтовані знання та достатньо сформовані вміння і навички їх застосування у власній практичній життєтворчій діяльності. Аналіз зазначеного вище також підтверджує ефективність розробленої та експериментально апробованої моделі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін, кожний з конструктів якої (стратегічний, тактичний і оперативний), перебуваючи у системному зв'язку, виконують провідну роль у побудові її змісту та слугують індикаторами її ефективності. Констатація зазначеного вище підтверджує висловлену нами раніше думку про теоретичну і практичну значущість здійсненого О. Ю. Чепуркою наукового дослідження.

На окрему позитивну оцінку заслуговують представлені у тексті дисертації ґрунтовні вісім додатків на 36 сторінках, що значно підвищує науковий рівень здійсненого дисертаційного дослідження та прикладне значення його результатів для сучасної професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії у закладах вищої освіти.

Результати аналізу дисертації О. Ю. Чепурки дають змогу стверджувати, що в мовностилістичному її оформленні враховано специфіку наукового стилю мовлення й мовностилістичні особливості досліджуваної психолого-педагогічної проблеми.

Отже, можемо констатувати, що дисертаційна робота О. Ю. Чепурки «Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін» за своїм змістом, стилем викладу і розкриттю основних положень, висновків, здобутих

експериментальних результатів та їх опрацювання є завершеним комплексним, самостійним дисертаційним дослідженням.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи наукову новизну і практичну значущість здобутих дисертантом результатів, відзначимо окремі дискусійні положення та висловимо деякі зауваження й побажання до змісту роботи:

1. Позитивно оцінюючи здійснений здобувачем у першому розділі дисертації аналіз теоретичних засад досліджуваної психолого-педагогічної проблеми (наукові джерела, публікації у періодичній науковій пресі, нормативно-правові документи), вважаємо за доцільне зауважити, що розділ перевантажений значною кількістю розглянутих наукових напрямів, теорій, концепцій, формулювань сутності понять і термінів, що дещо утруднює цілісне сприйняття тексту.

2. Представлена у дисертації модель на с. 157 «Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін» мала б бути суттєво узгоджена з діючою сьогодні в національній освітній системі парадигмою людиноцентризму, у контексті якої центром цієї моделі мав би бути майбутній бакалавр фізичної терапії, однак цього не зроблено, і він простежується лише фрагментарно, що значно знижує розуміння його місця і ролі у структурі цієї моделі.

3. Робота, на наш погляд, достатньо ілюстрована таблицями (їх 37), однак, під час переносу елементів деяких таблиць (як у першому, так і другому розділі роботи) на іншу сторінку не вказується, як цей елемент узгоджується з основною таблицею за її номером. Крім цього, в роботі є 8 рисунків та значний за обсягом аналіз обробки статистичних даних, окремі з яких, вважаємо, доцільно було б перенести у додатки, надавши більше уваги характеристиці виявлених чинників, закономірностей та напрямів реалізації формування досліджуваного феномена в освітньому процесі закладів вищої освіти.

4. У третьому розділі дисертації автором досить докладно на с. 168-176 викладено перебіг формувального етапу експерименту, але не достатньо, на нашу думку, проаналізовано і схарактеризовано провідні тенденції, а головне, закономірності формування досліджуваного феномена.

5. Вважаємо, що результати початкової та прикінцевої діагностики сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії були б більш презентабельними, якби автор подав їх не лише за окремими компонентами, що зроблено досить ґрунтовно, але й більш детально схарактеризував виявлені тенденції і закономірності формування досліджуваного феномена, можливо, провідні чинники, що визначають ефективність цих процесів.

6. З огляду на практичну цінність дисертаційної роботи слід висловити побажання здобувачеві за результатами дисертаційного дослідження укласти методичні рекомендації з формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін, які б могли використовуватися як у закладах вищої освіти, так і в системі післядипломної освіти та у самоосвітній діяльності майбутніх бакалаврів фізичної терапії.

Водночас, висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи і є лише приводом для наукової дискусії.

9. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях.

Основні результати дисертаційного дослідження О. Ю. Чепурки відображені в 11 публікаціях (9 одноосібних), з яких 1 – розділ у колективній монографії, 5 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому виданні; 4 – апробаційного характеру та 13 у збірниках матеріалів міжнародних, Всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференцій.

На основі аналізу змісту цих публікацій можна зробити обґрунтований висновок, що наукові положення, висновки і рекомендації, які було отримано в результаті здійсненого дослідження, та у друкованих працях здобувача, викладено достатньо повно.

10. Висновок.

Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць здобувача дає підстави для висновку про те, що дослідження Чепурки Олега Юрійовича на тему «Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін» є самостійним, завершеним дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення для педагогічної науки і практики у закладах вищої освіти.

Рецензована дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її автор – Чепурка Олег Юрійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор, завідувачка кафедри
педагогіки вищої школи та
суспільних дисциплін
Тернопільського національного
медичного університету
імені І. Я. Горбачевського

Мельничук І. М.

Освітній підпис
завірю
ректор з кадрових питань
Тернопільського національного
медичного університету